назначения и результатов выступлений в соревнованиях по классическим видам конного спорта. Установлено высокую эффективность чистопородного разведения в сравнении со скрещиванием.

Ключевые слова: жеребцы, матки, потомки, методы разведения, селекционные признаки, соревнования, виды конного спорта.

METHODS IMPLEMENTATION EFFICIENCY INVESTIGATION FOR UKRAINIAN ROADSTERS IMPROVEMENT

Latka A.; Institute of animal science, NAASU

This article highlights the experimental research results of comparative analysis. The above-mentioned analysis was fulfilled for the breeding methods evaluation, used in the studs for Ukrainian roadsters improvement in compliance with breed and sporty character. Breeding stock was evaluated in Lozovaya and Kharkov studs according to strain, exterior and measurements. Livestock was progeny-tested subject to the origin, destination and dressage, high-jump, riding, show ring, three-gaited results. High pure breeding efficiency was defined in comparison with cross.

Key words: stallions, mares, progeny, breeding methods, selection traits, competitions, equestrian sport strains.

УДК 636.1.082(438)

ХАРАКТЕРИСТИКА ЖЕРЕБЦІВ-ПЛІДНИКІВ ВАТ «КІННИЙ ЗАВОД «ВІАŁКА»

Рецензенти: канд. с.-г. наук Ткачова І.В.; канд. с.-г. наук Россоха В.І.

Маріан Пацевскі

ВАТ «Кінний завод «Віалька», Польща

У статті розглянуто діяльність одного з провідних кінних заводів Польщі ВАТ «Кінний завод «Бялка» від заснування до сучасного періоду. Кінний завод є сучасним конярським центром Польщі, займається розведенням різних порід коней: арабської, англо-арабської, малопольської, шльонської та гуцульської. Основна спеціалізація ВАТ «Кінний завод «Бялка» – одержання жеребців-плідників високої якості, основна характеристика яких наведена у статті, а також заготівля і реалізація спермопродукції кращих плідників.

Ключові слова: **ВАТ «Кінний завод «Бялка», конярський центр, жеребці-плідники, арабська порода, англо-арабська порода, кінний спорт, триборство, спермопродукція, продуценти.**

Кінний завод «Бялка» (м. Красностав, Польща) – це конярський центр, розташований у 60 км від кордону України і 50 км від м. Любліна. Навесні 1928

року було розпочато будівництво стайні на 200 голів коней (рис. 1), будинку керівництва, кузні та інших споруд. У якості будівельного матеріалу використовувався місцевий вапняк. У 1930 році до кінного заводу прибули перші коні: з Янов Подласкова – 48 жеребців та 17 кобил, з Судової Вишні – 33 жеребця та 8 кобил та з Лонцка – 8 коней. Ці коні у подальшому заснували у польському конярстві багато цінних спортивних ліній.

Під час німецької окупації кінний завод продовжував функціонувати і поповнився кіньми, яких німецька армія здобула у Франції. У 1944 році німці, звільнюючи Польщу, намагалися евакуювати кінське поголів'я – частина жеребців потрапила згодом до заводу Травентал у Голштинії.

Перші повоєнні роки були скеровані на поновлення поголів'я кінного заводу. У 1947 році розпочався перший після війни парувальний сезон, робота також була спрямована на розташування коней і робітників на території заводу. Вже у 1950 році поголів'я жеребців на заводській стайні нараховувало 197 голів і обслуговувало 80 парувальних пунктів.

У повоєнний період конярство Польщі було спрямоване на розведення запряжних коней, що з часом змінювалося у бік розведення коней верхових порід. До найцінніших жеребців того часу можна віднести жеребців австро-угорської породи Шагія (Shagya), Дахоман (Dahoman), а також імпортованих з Франції англо-арабських жеребців.

Рис. 1. Вапнякова стайня кінного заводу «Бялка» (1928 р.)

З 50-х років керівництво кінного заводу «Бялка» приймало ряд рішень для популяризації кінного спорту і відпочинку. Спортивні досягнення в різних дисциплінах кінного спорту почали зацікавлювати любителів коней, конярів, а також вітчизняних та зарубіжних покупців.

У кіннозаводстві Польщі на початку 70-х років здійснився переворот, пов'язаний із започаткуванням розведення верхової породи коней. Заводська конюшня «Бялка» відмінно впоралася із цим завданням, поставляючи міцних, здорових коней зі спортивними здібностями. Це призвело до швидкого перетворення напрямів у конярстві, особливо – англо-арабської та малопольської порід.

У листопаді 1981 року до кінного заводу прибули перші 20 кобил чистокровної арабської породи з найстаріших кінних заводів Польщі, від яких було започатковане арабське конярство заводу. Матеріал, з якого стартувала бялецька стайня арабських коней, був середньої якості, не вирівняний за фенотипом, але консолідований за генотипом, що сприяло племінній роботі. У 1999 році, коли була ліквідована заводська стайня у Курозвеках, до Бялки перейшло ще 20 племінних кобил, що суттєво поповнило маточний склад заводу. Сьогодні кінний завод «Бялка» може пишається консолідованою групою маток із великим генетичним потенціалом, здатних до відтворення видатних жеребців.

Кобили-засновниці походили з 10 маточних родин, представниками яких можна захоплюватися в кінному заводі й сьогодні. Найціннішою маткою була Пентоза (Pentoza) (рис. 2) з родини Шамраювка (Shamrajowka), яка вважалася

Рис. 2. Кобила Пентоза (Ellorus - Pentoda) – «Королева Бялки».'

«Королевою Бялки» – матір'ю більшості класних кобил. Її легендарна донька – Перфорація (Perforacja) – мати відомого жеребця Песала (Pesal), уславленого феноменальними рухами і чудовим норовом.

Сьогодні кінний завод нараховує більше ніж 100 голів плідників різних порід, що розводяться у Польщі та за її межами, головним чином – англо-арабської, а також малопольської, шльонської та гуцульської порід. Коні, вирощені у кінному заводі «Бялка», досягли значних успіхів на іподромах, у пробігах на довгі дистанції, у національних та міжнародних кінноспортивних чемпіонатах. Найбільш відомі з них:

Харлєм (хо) – Польський чемпіон з конкуру;

Аскар – учасник Олімпійських ігор 1996 року в Атланті з триборства;

Алахар – учасник чемпіонатів Європи і Світу з пробігів на довгі дистанції;

Хрут і Віларут – пара запряжних коней, учасники чемпіонатів Європи і Світу.

У сучасний період більшість жеребців англо-арабської породи кінного заводу «Бялка» показують відмінні результати у скачках, змаганнях із виїздки, кінних шоу й виставках. Провідною дисципліною, як у Польщі, так і на світовій арені, в якій беруть участь вихованці кінного заводу, є триборство. Найперспективніші жеребці: Баріт (Baryt), Девон Ду Маурі (Devon Du Maury), Барнаба (Barnaba), Нарцис (Narcyz), Катон (Katon), Агрест (Agrest), Аспан (Aspan) і багато інших молодих коней, що тільки починають свою спортивну кар'єру.

Характеристику найбільш відомих жеребців-плідників кінного заводу, що використовуються в розведенні (також як продуценти спермопродукції), наведено у таблиці.

Для виконання завдань із конярства заводська стайня заводу має власний сертифікований Центр отримання та дистрибуції сперми коней. Маркетинг кінного заводу спрямований на розведення й реалізацію коней англо-арабської та малопольської порід шляхом запропонування жеребців-плідників, а також їх спермопродукції: нативної, охолодженої та кріоконсервованої. Кінний завод також обслуговує парувальні пункти південно-східної території Польщі.

Висновок: Організація кіннозаводства високого рівня на прикладі ВАТ «Кінний завод «Бялка» доводить економічну доцільність розведення коней спортивних порід у Польщі з використанням кращого генетичного потенціалу місцевого та зарубіжного походження.

Характеристика кращих жеребців-плідників кінного заводу «Бялка»

Кличка, масть, рік народження	Порода	Походження	Досягнення
Барок, гн., 1987	англо-арабська	Квартет – Барча	Віце-чемпіон національної виставки тваринництва, міжнародна кар'єра з триборства
Аскар, гн., 1987	англо-арабська	Квартет – Арсен	Учасник Олімпійських ігор в Атланті (1996 р.) з триборства. Дав цінне потомство з високими спортивними якостями у Польщі та Німеччині
Емір, т.-гн., 1993	англо-арабська	Ерцгерцог - Емеріха	Дав велике потомство сучасних жеребців з високими генетичним потенціалом та спортивними якостями
Віс Верса, св.-гн., 1987 (імпортований з Франції)	англо-арабська	Яго – Нетто Ет Бін	Дав велике відмінне потомство, у тому числі низку цінних жеребців-плідників
Берлін Бей, гн., 1995	англо-арабська	Ельсінг - Береніка	Чемпіон національної виставки тваринництва, переможець Польського конкурсу коней з триборства, видатний плідник
Камп, гн., 2000	англо-арабська	Берлін Бей - Кама	Чемпіон виставки молодих малопольських коней у Бялці, Чемпіон міжнародної виставки англо-арабських коней у Німеччині
Норт, гн., 2000	англо-арабська	Берлін Бей - Норма	Спортивний кінь з продуктивними, ефектними рухами і скаковими здібностями. Бере участь у змаганнях з триборства рівня CCI*/CIC**
Хебаб, сір., 1994 (імпортований зі Швейцарії)	шагія	Наварра - Байгала	Віце-чемпіон міжнародної виставки Шагія у Німеччині. Ліцензований для мало польської та арабської порід
Девін Ді Маурі, сір., 2001 (імпортований з Франції)	англо-арабська	Катар Де Плаппе – Пелерин не Ди Маурі	Двічі переможець у польських змаганнях молодих коней з триборства. Провідний плідник в англо-арабському конярстві Польщі
Аспан, гн., 2000	англо-арабська	Емір - Аскота	Провідний перевірений плідник стайні у Янові Подляском. Бере участь у змаганнях із триборства рівня CCI*/CIC**
Барна ба, кар., 2001	англо-арабська	Емір - Барілка	Провідний перевірений плідник стайні у Янові Подляском. Бере участь у змаганнях із триборства рівня CCI*

Рис. 3. Один із кращих плідників кінного заводу «Бялка» - Берлін Бей (Ельсінг – Береніка) - Чемпіон національної виставки тваринництва, переможець Польського конкурсу коней з триборства.

ХАРАКТЕРИСТИКА ЖЕРЕБЦОВ-ПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ ОАО «КОННЫЙ ЗАВОД «BIAŁKA»

Мариан Пацевски, ОАО «Конный завод «Białka», Польша

В статье рассмотрена деятельность одного из ведущих конных заводов Польши ОАО "Конный завод "Бялка" от основания до современного периода. Конный завод является современным коневодческим центром Польши, занимается разведением различных пород лошадей: арабской, англо-арабской, малопольской, шленской и гуцульской. Основная специализация ОАО "Конный завод "Бялка" - получение жеребцов-производителей высокого качества, основная характеристика которых приведена в статье, а также заготовка и реализация спермопродукции лучших производителей.

Ключевые слова: ОАО "Конный завод "Бялка", коневодческий центр, жеребцы-производители, арабская порода, англо-арабская порода, конный спорт, троеборье, спермопродукция, продуценты.

CHARACTERISTIC OF STUD-HORSES JSC "STUD-FARM "BIAŁKA"

Marian Pacewski, JSC "Stud-farm "Białka", Poland

In the article covered the activities of the one of the leading horse plants in Poland JSC "Stud-farm "Białka" from the foundation up to the modern period. Stud-farm is a modern horse-breeding the centre of Poland, the cultivation of various breeds of horses: Arabic, English-Arabic, little Polish, shlensy and hucul. The basic specialization of the JSC "Stud-farm "Białka" - reception of the stallions-manufacturers of high quality, the main feature of which is given in the article, as well as the preparation and implementation of sperm the best manufacturers.

Key words: JSC "Stud-farm "Białka", horse-breeding center, stallions, the arabian breed, the anglo-arabian breed, equestrian sports, triathlon, sperm, producers.

УДК 636.1.082.

ВПЛИВ ЧИСТОКРОВНОЇ ВЕРХОВОЇ ПОРОДИ НА ФОРМУВАННЯ ГЕНЕАЛОГІЧНИХ КОМПЛЕКСІВ УКРАЇНСЬКОЇ ВЕРХОВОЇ ПОРОДИ У ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Рецензент: канд. с.-г. наук Гончаренко Л.В.

І.В. Ткачова
Інститут тваринництва НААН
Т.М. Рущинська
Тернопільський інститут АПВ НААН

У статті наведено аналіз генеалогічних комплексів основних жеребців-плідників української верхової породи племінних господарств Тернопільської області і маток кінзаводу НВП «Райз-Максимко» та вказано частки кровності вихідних порід (угорської, чистокровної верхової, тракененської, ганноверської, арабської чистокровної, ахалтекінської, російської верхової). Чистокровна верхова порода є домінантною при формуванні комплексів жеребців-плідників у Тернопільській області. Кобили української верхової породи також мають високий вміст крові чистокровної верхової і це потрібно враховувати при подальшому їх використанні. Для збереження оригінального типу української верхової можна рекомендувати з часом обмежити використання жеребців і кобил з такою високою часткою кровності.

Ключові слова: **українська верхова, чистокровна верхова, матки, генеалогічний комплекс, порода, екстер'єр, умовний генотип.**

Українська верхова порода коней створена методом складного відтворювального схрещування коней угорської, тракененської, ганноверської,